

2005-12-14

LS 0411-1982

Landstingsstyrelsen

Förslag till kostpolicy för Stockholms läns landsting

Föredragande landstingsråd: Raymond Wigg

ÄRENDET

Landstingsdirektören förslag till kostpolicy för upphandling med avseende på god hälsa och ekologiskt hållbar produktion har efter en bred remissomgång reviderats.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att fastställa förslag till kostpolicy för Stockholms läns landsting

att uppdra åt landstingets ombud vid bolagsstämmor med berörda aktiebolag att besluta om kostpolicyn i enlighet med fullmäktiges beslut.

att godkänna genomförandeplan för kostpolicyn

att uppdra åt berörda bolag och förvaltningar att verkställa genomförandet av kostpolicyn enligt planen.

Bilagor

1	Förslag till kostpolicy	
2	Bitr. landstingsdirektörens tjänsteutlåtande	2005-08-10
3	Danderyds sjukhus AB:s yttrande	2005-08-30
4	Södersjukhuset AB:s yttrande	2005-08-29
5	HSO:s yttranden	2005-08-24 och 2005-08-31
6	Yttrande från SLLF	2005-08-31

2005-12-14

LS 0411-1982

Efter remissen har förslaget till kostpolicy reviderats för att tillgodose lämnade synpunkter från verksamheterna, intresseorganisationer, hälso- och sjukvårdsutskottet samt ägarutskottet. Kostpolicyn ska genomföras stegvis. Målet är en kostupphandling som i varje del betonar aspekten hälsa och ekologiskt hållbar utveckling. I nästa steg är det viktigt att ytterligare betona social hållbarhet i policyn, exempelvis genom målet att fler varor ska vara rättvisemärkta.

Stockholms läns landstings kommande och utvecklade årsredovisningar visar hur alla delar i begreppet hållbarhet skall finnas med i landstingets alla verksamheter. I hållbarhetsbegreppet ingår social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Dessa delar är intimt förknippade och integrerade i miljöarbetet. Genom att använda rättvisemärkta varor bidrar landstinget till en global etisk och social utveckling med fokus på mänskliga rättigheter.

För att verkställa policyn genom den stegvisa utvecklingen som beskrivs i denna rapport kommer en systematisk process att behöva genomföras. Som framgår av förslaget behövs ett antal informationsinsatser, utbildningar och uppföljningsinstrument tas fram och genomföras under perioden 2006-2011. En rimlig uppskattning är att personella resurser motsvarande 1,5-2 miljoner kr per år kan behöva tas i anspråk. Till detta kommer merkostnader vid inköp av ökad andel ekologiska livsmedel och livsmedel som främjar god hälsa. Med kompetent genomförda prioriteringar och följsamhet mot centrala upphandlingar uppskattas denna merkostnad bli 5-10 % jämfört med den konventionella livsmedelsförsörjningen som sker idag. För patientmaten torde förslaget innebära en merkostnad för landstinget om 3,5-5,5 miljoner kr per år. Denna merkostnad kommer sannolikt att sjunka då produktionsvolymen av ekologiska livsmedel ökar. Merkostnader för mat som är avsedd för personal och besökare faller utanför landstingsbudgeten.

Ingela Nylund Watz

Raymond Wigg

Anders Lönn

2005-12-14

LS 0411-1982

ÄRENDET OCH DESS BEREDNING

Landstingsstyrelsens förvaltning fick 2004 i uppdrag att granska landstingets upphandling av kost och livsmedel, samt att ta fram en policy för sådan upphandling med avseende på god hälsa och ekologiskt hållbar produktion.

Yttranden har inhämtats från pensionärsrådet, Danderyds sjukhus AB, Karolinska Universitetssjukhuset, Norrtälje sjukhus AB, Stockholms läns sjukvårdsområde, Södersjukhuset AB, Locum AB, och Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms län. Landstingsstyrelsens samverkansråd, S:t Eriks Ögonsjukhus AB, Södertälje sjukhus, AB Storstockholms lokaltrafik och WÅAB har avstått från att yttra sig.

Utskottsbehandling

Hälso- och sjukvårdsutskottet har den 30 augusti 2005, enligt bitr. landstingsdirektörens förslag, beslutat *att* tillstyrka förslaget till kostpolicy för Stockholms läns landsting.

M-, fp- och kd-ledamöterna reserverade sig till förmån för sitt förslag att avslå förslaget till kostpolicy.

”Det är angeläget att näringsriktig mat serveras inom sjukvården. För patienten är det viktigt att måltiden är aptitretande och tillgodoser behovet av energi och näringsämnen. Måltiden är en viktig del av vården och rehabiliteringen. Ett gott näringstillstånd hos patienten är en förutsättning för ett bra vårdresultat. Maten bör så långt det är möjligt främja en god framtida hälsa.

Personalen ska erbjudas en god och näringsriktig mat i personalmatsalar. Nyckelhålsriktig måltid ska alltid erbjudas. Mensammansättning, portionsstorlekar m m ska alltid följas upp tillsammans med personalen. Riktlinjer och kravspecifikationer ska finnas för personalmat som tillagas i egen regi vid landstingsdrivna enheter.

I kostpolicyn finns inte beskrivet vilka kostnads- och personalkonsekvenser policyn medför. De förändringar som är nödvändiga inom vården för att genomföra policyn, i förhållande till nuvarande organisation, finns inte med i policyn. Kostpolicyn verkar dessutom vara svår att tillämpa i det dagliga och praktiska arbetet. Synpunkter från och samråd med sjukhus och andra vårdenheter verkar inte ha inhämtats eller genomförts under utarbetande av kostpolicyn.”

Bitr. landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 9 augusti 2005 bifogas (bilaga).

2005-12-14

LS 0411-1982

Ägarutskottet har den 24 augusti 2005, enligt bitr. landstingsdirektörens förslag, beslutat att tillstyrka förslaget till kostpolicy för Stockholms läns landsting.

M-, fp- och kd-ledamöterna reserverade sig till förmån för sitt förslag att föreslå landstingsstyrelsen i första hand besluta att ärendet återremitteras för inhämtande av remissyttrandet från sjukhus och andra vårdenheter inom landstingets driftansvar, att i händelse av avslag på återremissyrkandet avslå förslaget till kostpolicy.

”Med hänvisning till sin beredande roll är det rimligt att ägarutskottets yttrande över förslaget till kostpolicy bygger på information om de synpunkter som inkommit från sjukhus och andra enheter som ligger inom Ägarutskottets ansvarsområde.

I några avseenden är ärendet besvärande bristfälligt:

- Ärendet beskriver inte hur hanteringen av kosten i för närvarande och med nuvarande ordning svarar mot de rimliga krav som förslaget till kostpolicy innehåller.
- Ärendet ger ingen information om vilka kostnads- och personalkonsekvenser ett genomförande skulle kunna få.
- Det är dessutom ytterst anmärkningsvärt att ett ärende med så långtgående och höga ambitioner inte innehåller beskrivning av identifierade eventuella brister i dagens ordning.”

Bitr. landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 10 augusti 2005 överensstämmer med bitr. landstingsdirektörens tjänsteutlåtande i hälso- och sjukvårdsutskottet.

Landstingets pensionärsråd har den 22 augusti 2005 avgett följande yttrande.

”Pensionärsrådet har tagit del av den kostpolicy som utformats av Stockholms läns landsting. Omfattning och ansvar som beskrivs på sidan 6 är en viktig del för att hålla en jämn och god standard.

Vi instämmer helt med de kommentarer till policyn som skrivits in i dokumentet. All upphandling av måltidsservice ska innefatta tillgång till frukt och salladsbord i samband med varje måltid.

Slutligen vill vi föreslå att det ska utges tillägg till budget för inköp av KRAV-odlade livsmedel. Argument för miljöhälsosam mat återfinns till vår glädje i befintlig remiss.”

Danderyds sjukhus AB har den 30 augusti 2005 avgett yttrande (bilaga).

Karolinska Universitetssjukhuset har den 30 augusti 2005 anfört att policyn på ett förtjänstfullt sätt knyter samman miljö-, hälso- och serviceaspekterna på måltidsverksamheten. Glädjande är också att behovet av kostkompetens både hos de som producerar måltider

2005-12-14

LS 0411-1982

och på beställarsidan lyfts fram. Policyn tillsammans med Europarådets resolution "Food and Nutritional Care in Hospitals" ger förutsättningar att sätta fokus på kostfrågorna.

Ett av de områden där det krävs insatser är inom vårdbeställarorganisationen. Här krävs en ökad medvetenhet om att mat skall ses som en integrerad del av vården. Kopplingar kan göras till såväl kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård, säker vård, patientfokuserad vård som till effektiv vård.

Även internt i de olika verksamheterna, när kost service läggs ut på entreprenad, är behovet av beställarkompetens på en del håll stort. Kostkompetens måste finnas i hela upphandlingsprocessen från att formulera kravspecifikation till att utvärdera anbud. Vidare måste sådan kompetens finnas för att följa upp verksamheten under avtalstiden. Givetvis skall samma krav på kvalitet och uppföljning ställas på verksamheter som drivs i egen regi.

I Karolinska Universitetssjukhuset ser vi fram emot samverkan i det utvecklingsarbete som krävs för att implementera och följa upp policyn.

Norrtälje sjukhus AB har den 30 augusti 2005 anfört att representanter för Norrtälje sjukhus AB har läst Kostpolicy för Stockholms läns landsting och har lämnat följande uppgifter.

"Kostpolicyn bör utvecklas vad det gäller att tillgodose patientens behov av god och näringsrik mat och som även tilltalar ögat.

Kostpolicyn handlar till stor del om miljön som vi som miljöcertifierat sjukhus lägger mycket tid på."

Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) har den 2 september 2005 anfört att kunskapen om kostens betydelse för nyopererade och inneliggande patienters tillfrisknande har ökat och köken samverkar med vårdverksamheterna om näringsinnehållet i patientmaten. Ökande krav från olika patientgrupper om olika typer av mat ställer allt högre krav på matlagningen. Logistiken att mat ska levereras på bestämda tider och transporteras med lastbilar till sjukhusen ställer också stora krav på matproduktionen.

Köken följer gällande näringsrekommendationer och Stockholms läns landstings föreslagna kostpolicy över måltider och livsmedel, följer väl SLSO:s interna rutiner och synsätt.

SLSO:s kök stödjer de förslag som läggs fram och ställer sig bakom den föreslagna kostpolicyn för Stockholms läns landsting.

Södersjukhuset AB har den 29 augusti 2005 avgett yttrande (bilaga).

2005-12-14

LS 0411-1982

Locum AB har den 5 september 2005 anfört att det remitterade förslaget till policy har utarbetats av representanter från Tillämpad Näringslära och LSF Miljö.

Det verksamhetsområde som policyn omfattar berör i viss omfattning Locums ansvarsområde. Det gäller delar i Locums serviceutbud där Locum upphandlar leverantörer av enkla måltidsservice eller vid uthyrning för livsmedelsförsäljning.

Den föreslagna policyn föreslås få en status som definieras på följande sätt: "Måltids- och livsmedelspolicy är ett administrativt verktyg och ska användas som planerings-, uppföljnings- och revisionsinstrument. Policyn är således ett styrande dokument som ingår i landstingets ledningssystem". Detta ger anledning till ifrågasättande av vissa av de punkter som preciserar "Måltids- och livsmedelspolicy för Stockholms läns landsting" eller "Kostpolicy för Stockholms läns landsting". Båda benämningarna förekommer i remisshandlingarna.

Det torde ur revisionell synvinkel förorsaka svårigheter att följa upp om Stockholms läns landsting tillhandahåller "goda måltider" vilket anges i en av punkterna i policyn. Vidare föreslås i en punkt att Stockholms läns landsting "beaktar och följer tillämplig lagstiftning och myndighetskrav". Förutom att detta är en självklarhet vill Locum även på andra grunder ifrågasätta behovet av policyn. Aspekter som ytterligare borde övervägas är patienters och anställdas individuella preferenser när det gäller val av kost.

Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms län har den 24 augusti och den 31 augusti 2005 avgett yttranden (bilagor).

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 27 april 2005 och i landstingsstyrelsen den 17 maj 2005 varpå ärendet utgick

Landstingsrådsberedningen behandlade på nytt ärendet den 14 december 2005.